

m o n i t o r i n g

koroptve polní (*Perdix perdix*)

Projekt ČIŘIKÁNÍ

Priorita II. MONITORING

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA 2010

autor zprávy: Bc. Michal ZEDEK
garant projektu: Mgr. Petr REJZEK

Úvod

Projekt ČIŘIKÁNÍ si klade dva hlavní cíle: (1) Zlepšení stavu kulturní krajiny v České republice a (2) ochranu a podporu populací koroptve polní (*Perdix perdix*), jejíž výskyt je úzce spjat s hospodařením člověka v krajině.

V rámci druhé priority projektu (Monitoring) jsme od dobrovolníků z celé České republiky dostávali záznamové karty s informacemi o výskytu koroptve polní. Na těchto datech je založena závěrečná zpráva, kterou právě čtete.

Účelem této zprávy je poskytnout informace o tom:

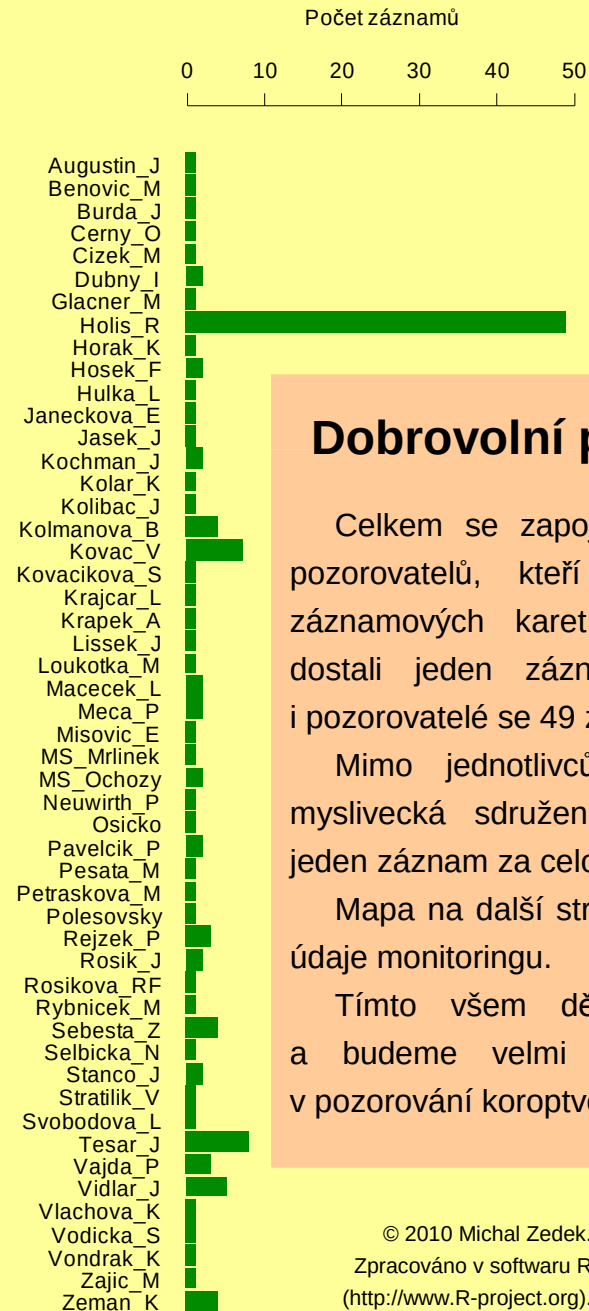
- (a) kde a jak intenzivně působí naši pozorovatelé,
- (b) zda je záznamová karta úplná a zároveň jednoduše vyplnitelná,
- (c) kdy přibližně probíhá štěpení hejnek koroptve polní a
- (d) kolik a kde jsou oblasti chovu koroptve polní ve vybraných krajích na Moravě.

Priority Projektu ČIŘIKÁNÍ

- I. Výzkum agroekosystémů.
- II. Monitoring koroptví populace.
- III. Obnova biotopů a šetrného hospodaření.
- IV. Posilování divoké populace umělým odchovem.
- V. Ovlivňování zemědělské dotační politiky.
- VI. Mezinárodní spolupráce.
- VII. Aktivní podpora spolupráce a bourání předsudků mezi zájmovými skupinami.
- VIII. Připomínání tradičních hodnot a významu zdravé kulturní krajiny široké veřejnosti.

Konkrétněji na internetových stránkách www.koroptvicky.cz.

Hlavní aktéři monitoringu

Dobrovolní pozorovatelé

Celkem se zapojilo 51 dobrovolných pozorovatelů, kteří nám zaslali 138 záznamových karet. Od většiny jsme dostali jeden záznam, ale jsou zde i pozorovatelé se 49 záznamy (viz graf).

Mimo jednotlivců se zapojila celá myslivecká sdružení a dokonce přišel jeden záznam za celou obec.

Mapa na další straně shrnuje základní údaje monitoringu.

Tímto všem děkujeme za pomoc a budeme velmi rádi, když budete v pozorování koroptve polní pokračovat.

© 2010 Michal Zedek.
Zpracováno v softwaru R
(<http://www.R-project.org>).

Koroptev polní (*Perdix perdix*)

Status zranitelný druh (VU – Vulnerable; Plesník et al. 2003).

Rozšíření po celé ČR, nížiny a teplé pahorkatiny (do 800 m n.m.).

Stanoviště původně step, u nás kulturní zemědělská krajina.

Potrava u mláďat hmyz, u dospělých semena a zelené části rostlin.

Biologie koroptve žijí v monogamii, páry se tvoří hlavně v březnu, hnízdí od poloviny IV. do začátku VI. Na snůšce (10–20 vajec) sedí samice 23–25 dní. O mláďata se starají oba rodiče. Mláďata jsou letuschopná po 16 dnech a s rodiči zůstávají v hejnkách přes celou zimu, na jaře se od hejnika odštěpí a následně zahnízdí.

Význam druhu primární a sekundární konzument v ekosystémech otevřené krajiny. Do roku 1950 významný lovný pták ČSSR.

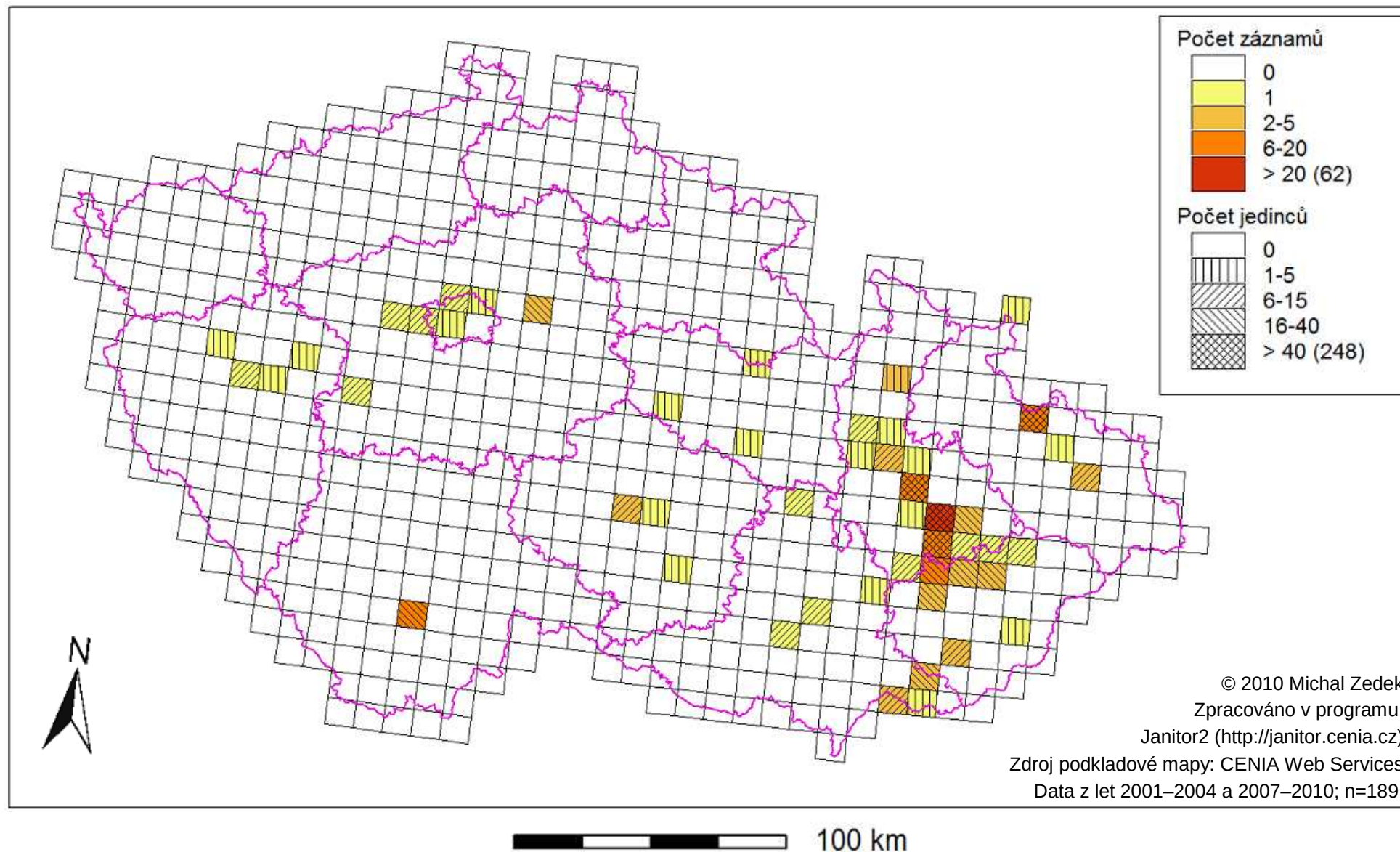
Příčiny ohrožení velkoplošné monokulturní zemědělství, které snížilo potravní nabídku, možnosti úkrytu a úspěšného rozmnožování.

Legislativní ochrana ohrožený zvláště chráněný druh (vyhl. 395/1992 Sb.).

Praktická ochrana zachování původního rázu krajiny, remízů, mezí, rozptýlené zeleně a keřových porostů. Šetrné zemědělství.

(podle Sedláček 1988, upraveno)

Monitoring koroptve polní v rámci Projektu ČIŘIKÁNÍ

Záznamová karta

Koroptev polní / Jarabica polná (<i>Perdix perdix</i>) záznam o pozorování za účelem ochrany druhu	
1. Datum a čas pozorování:	
2. Lokalita (vzdálenost a směr od obce):	
3. Nadmořská výška:	okres:
4. Typ prostředí (pole, louka, rumiště apod.):	
5. Počasí (a výška sněhu):	
6. ☐ Přímé pozorování ☐ Pouze sluchový záznam ☐ Pobytové znamení (stopy, trus, peří,...)	Při vyplašení: ☐ ano ☐ ne <i>*pouze zaškrtněte</i>
7. Počet jedinců:	(z toho kohoutků:)
8. Chování (a ostatní poznámky):	
9. Jméno pozorovatele:	
10. Kontakt (poštovní adresa / e-mail)**:	
Kartičky prosím pošlete na adresu: NAŠE SPOLEČNÁ KRAJINA o.s. P.O.Box 70 750 02 PŘEROV 2 nebo elektronicky na e-mail: info@koroptvicky.cz	
	
Více o projektu ČIŘÍKÁNÍ naleznete na www.koroptvicky.cz	

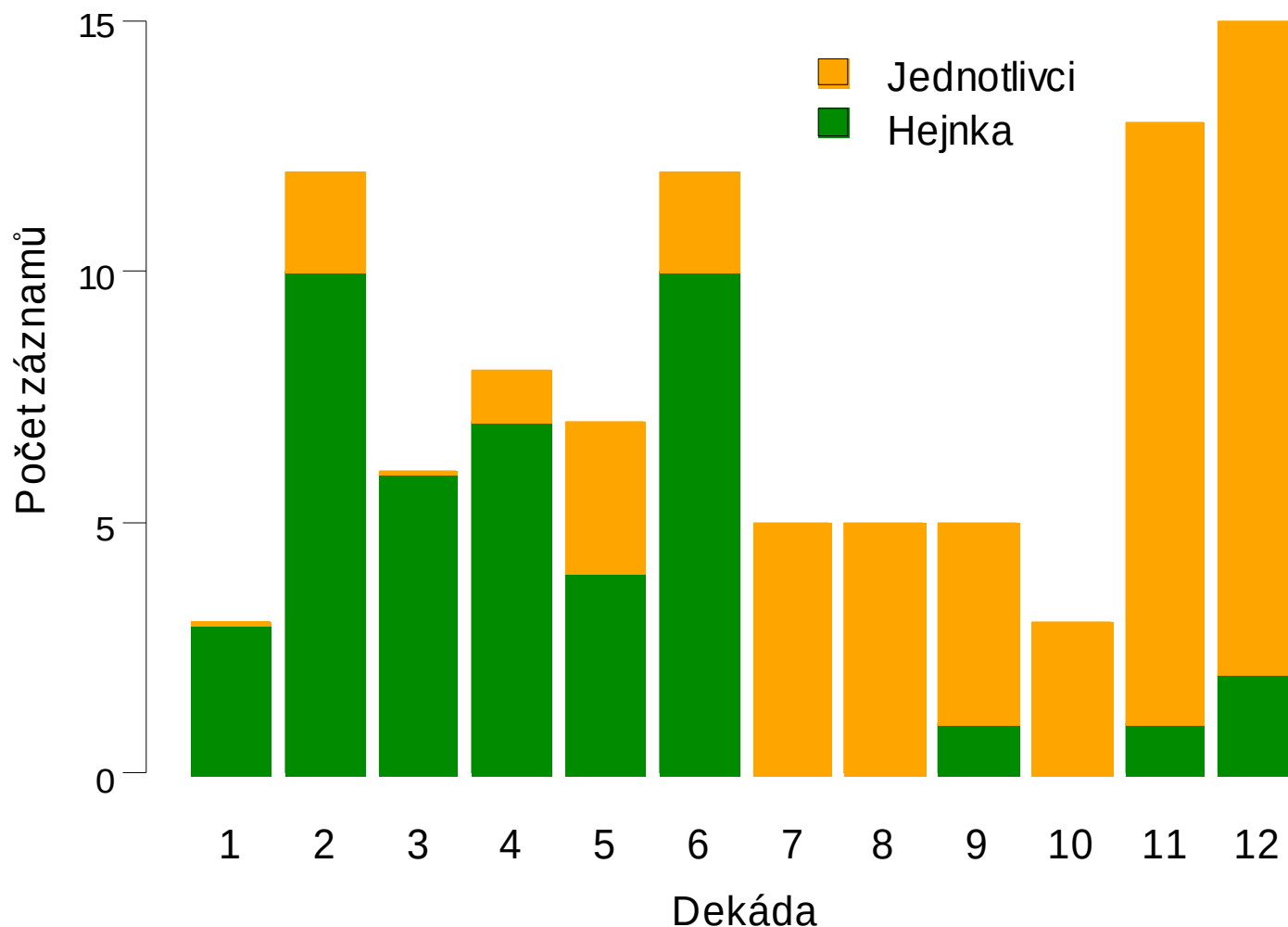
Záznamová karta plní svůj účel a poskytuje nám veškeré potřebné informace.

Klíčové jsou pro nás údaje v 1., 2. a 7. řádku, které byly zpracovány v této zprávě. Ostatní údaje budou důležité v budoucnu, kdy si budeme klást další otázky, např. v souvislosti s preferencí stanoviště.

Zajímavým údajem je pro nás také nadmořská výška (3. řádek). Aktuálně například v souvislosti se štěpením hejnek koroptve, protože chceme zjistit, zda se hejnka štěpí ve stejnou dobu v nížinách i ve vyšších polohách nebo ne. Proto bychom potřebovali rovněž záznamy z poloh nad 500 m n. m.

Ze všech přijatých záznamů byla jen u 80 uvedena nadmořská výška a jen šest z nich bylo nad 500 m n. m.

Charakter záznamů o výskytu koroptve polní v období leden až duben

© 2010 Michal Zedek. Zpracováno v softwaru R (<http://www..R-project.org>). Data z let 2003, 2008, 2009 a 2010; n=94.

Období, kdy se štěpí hejnká, je kolem přelomu února a března, tedy v předjaří (viz graf). Hejnkem se rozumí rodičovský pár s mláďaty. Čtyři a více jedinců v jednom záznamu.

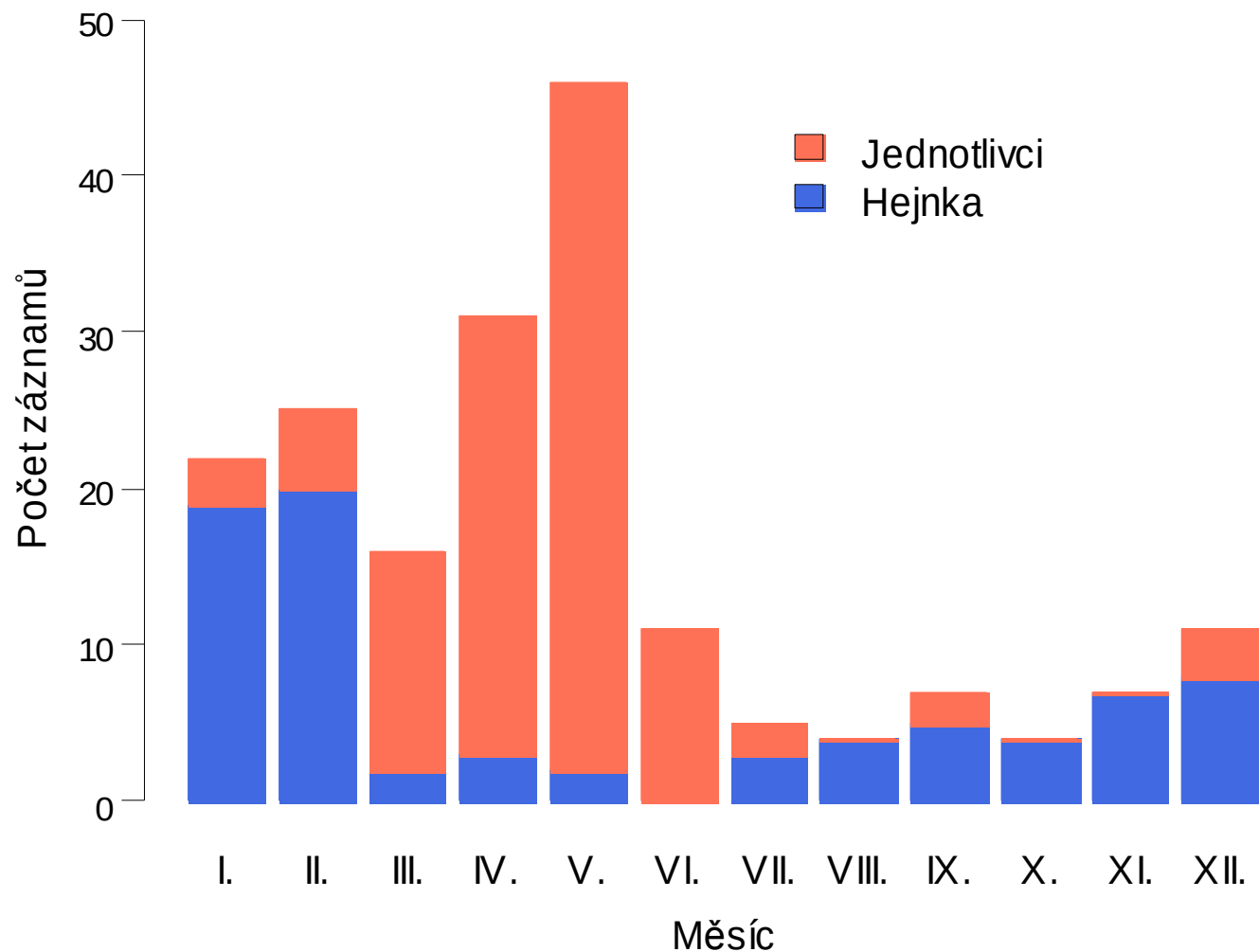
V grafech jsou započítány jen záznamy s konkrétním dnem pozorování bez ohledu na nadmořskou výšku. Podobně bychom chtěli porovnat vývoj poměru jedinců a hejnek v čase v nížinách a vyšších polohách, viz dříve.

U 13-ti záznamů je u data pozorování obecná formulace ve smyslu „celoročně“, „průběžně“, „léto“, atd. Takové záznamy jsme bohužel nemohli zařadit do vyhodnocování.

Dekády

1	1.1.–10.1	7	2.3.–11.3.
2	11.1.–20.1.	8	12.3.–21.3.
3	21.1.–30.1.	9	22.3.–31.3.
4	31.1.–9.2.	10	1.4.–10.4.
5	10.2.–19.2.	11	11.4.–20.4.
6	20.2.–1.3.	12	21.4.–30.4.

Charakter záznamů o výskytu koroptve polní v průběhu roku

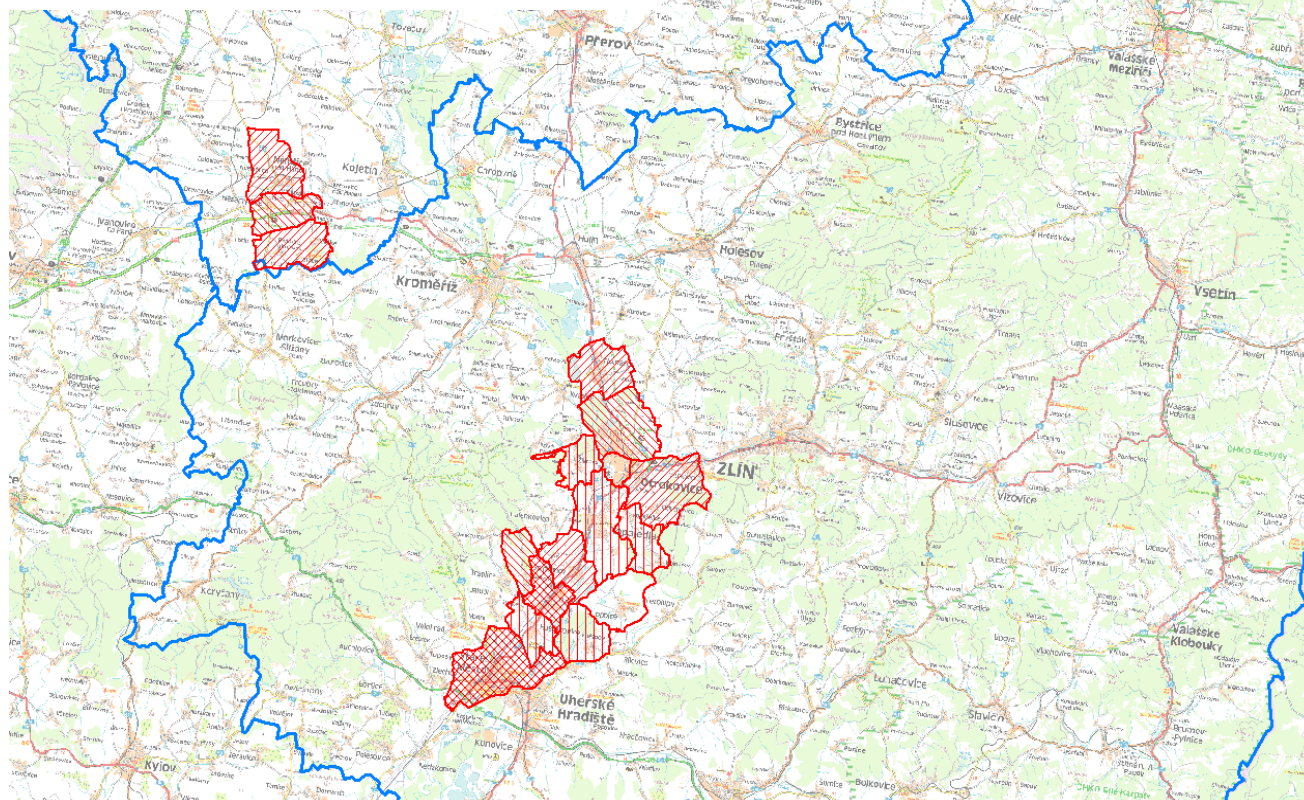
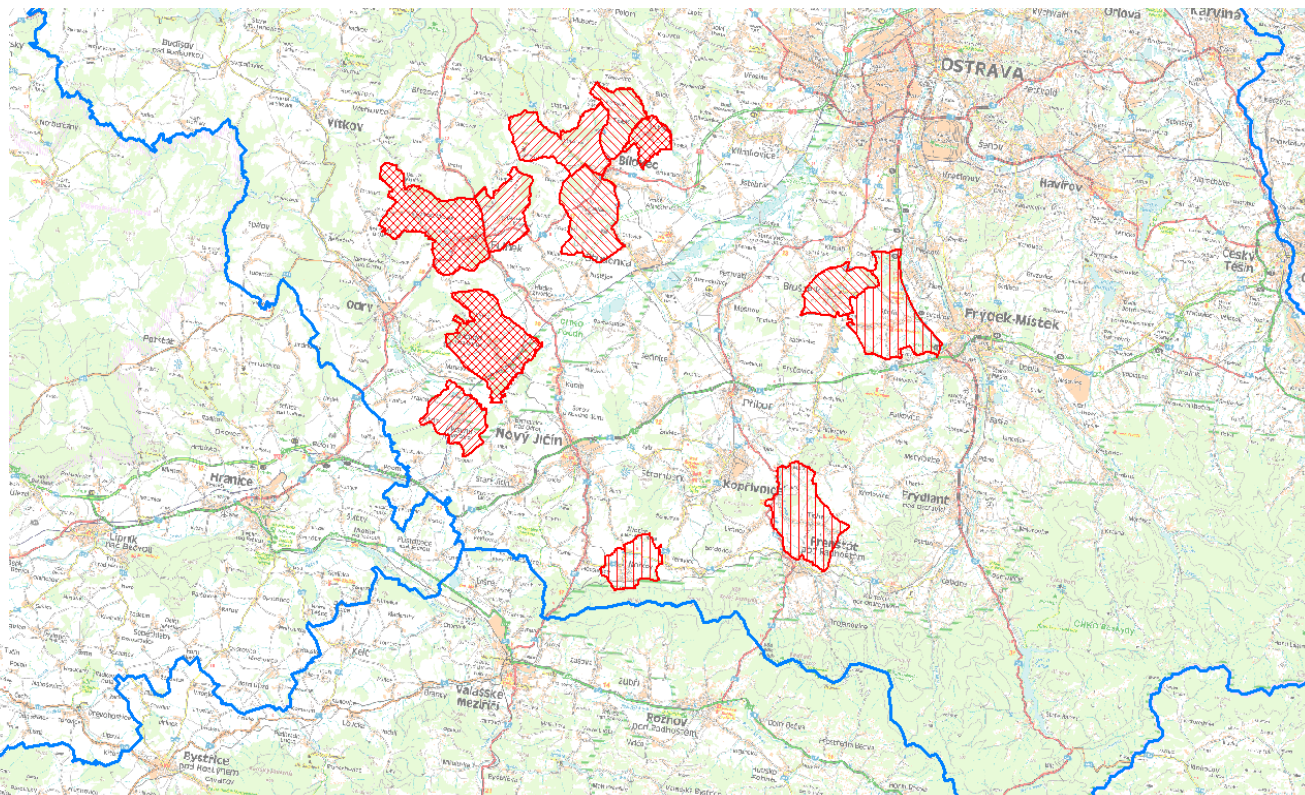
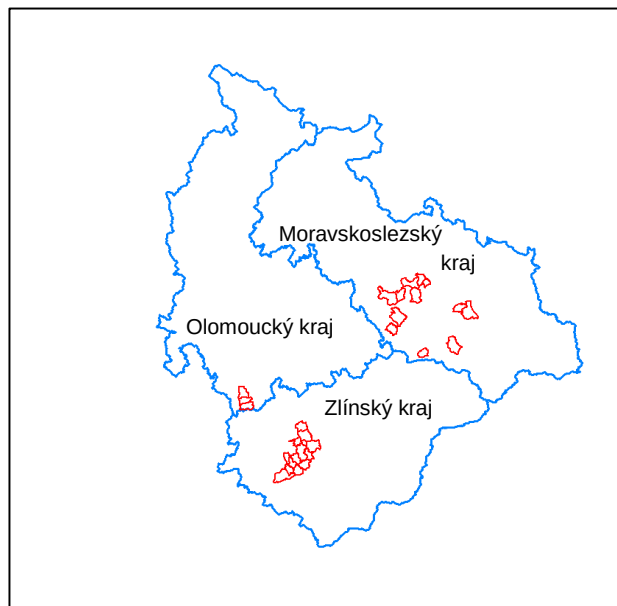

Období od července, kdy se opět začínali tvořit hejnka, odpovídá dobře, kdy se s matkou objevují vylíhnutá mláďata, která zůstávají s oběma rodiči v hejtku až do konce zimy a hnízdí už v následujícím roce (Sedláček 1988). Proto se na jaře osamostatňují a opouštějí hejnka.

Vysoký počet záznamů v první polovině roku je dán tím, že jsme k záznamům z let 2007–2010 přidali 64 záznamů Petra Rejzka z let 2001–2004 pořízené jen na Olomoucku. Výsledný soubor dat byl použit ve všech výstupech závěrečné zprávy.

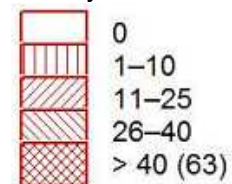
Celkový počet záznamů je slibný, ale ne dostatečný. Proto oceníme, když budete pokračovat v pozorování koroptví a pošlete nám i opakovaně záznamy stejných skupin.

Velký datový soubor nám usnadní další práci na projektu.

Honitby, které byly vymezeny jako oblasti chovu koroptve polní ve vybraných krajích (§ 3 odst. 3 zák. 449/2001 Sb.)

Počet jedinců

© 2010 Michal Zedek

Zdroj dat: Krajské úřady Olomouckého, Moravskoslezského a Zlínského kraje

Zpracováno v programu Janitor2 (<http://janitor.cenia.cz>)

Zdroj podkladové mapy: CENIA Web Services

20 km

Závěr

V současnosti je v rámci Projektu ČIŘIKÁNÍ nejvíce úsilí soustředěno na prioritu I. (Výzkum agroekosystémů) a II. (Monitoring). Výsledky obou priorit jsou plně závislé na dobrovolnické práci a jsme rádi, že se nám daří do těchto aktivit zapojovat ornitology, myslivce, ochránce přírody i zdatnější pozorovatele z celé České republiky. První statisticky zpracované výsledky monitoringu před nás staví další otázky o ekologii druhu, ale také nutnost ještě intenzivnějšího sběru dat, bez nichž se neobejdeme při ochraně koroptve polní (*Perdix perdix*) a při podpoře jejích populací.

Tato zpráva je především poděkováním všem našim dosavadním spolupracovníkům, kteří se podílí na monitoringu koroptve polní v ČR, a zároveň výzvou pro další ochotné pozorovatele přírody.

Těšíme se na další spolupráci s Vámi. Děkujeme!

Použité zdroje

Janitor (2.5.1), volně stažitelná aplikace. Internet. URL: <http://janitor.cenia.cz>. 2010-10-10.

NAŠE SPOLEČNÁ KRAJINA o.s.: Databáze pozorování koroptve polní 2001 – 2010.

Plesník J, Hanzal V, Brejšková Z (eds.). 2003. Červený seznam ohrožených druhů České republiky, Obratlovci. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Správa ochrany přírody ČR. Praha.

Projekt ČIŘIKÁNÍ, webová stránka. Internet. URL: <http://koroptvicky.cz>. 2010-10-10.

R (2.9.2), volně stažitelná aplikace. Internet. URL: <http://www.r-project.org>. 2010-10-10.

Sedláček K (ed.). 1988. Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČSSR. 1, Ptáci. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

Foto na titulní straně: © Ivan Mikšík (www.natureblink.com)

Foto na poslední straně: © Petr Rejzek

www.koroptvicky.cz

Širé obilné lány a sady plné ovoce. Krajina, která nás živí. Příroda, jenž si zaslouží naši ochranu.

